

toma v spomin; al njega ni bilo več; odšel je, in nihče ni vedil, kam ga je gnala nesrečna osoda.

Anica podarila je s privoljenjem svojega moža sestri Marjeti izgovorjeni del svojega premoženja; da pa se je plačala dota Olgi, treba je bilo prodati dober del domačega posestva. Gospodinji pri ostalem delu zemljišč je bilo toraj, se vé da, težavniše. K pomanjšanim dohodkom in večim skrbém pridruževale so se še bolezni matrne, starost njihova približavala se je z brzimi koraki in ž njo čuda težav in bridkost. Gospodična Marjeta bila je tolike skrbneja gospodinja, kolikor bolj so ji onemogli mati. Marljivo pregledovala je vse domá in na polji, sama vodila dela pri setvi, žetvi in košnji, ne varovaje svojega lica, ki se je od solnca in poletnih uim čedalje bolj grbančilo, tamnilo in suhnelo.

Skrbna toraj, da bi se vse redno in prav opravljalo, postala je s časom črna in ravsasta. Tako je prerastla trideseto leto. Zgubila je bila zdaj vés up, da bi omožila se iz ljubezni; kratkočasila se je toraj edino le s težavami gospodarstva. Podnevi je bilo še, ko je ragljala in jezila se nad pôsli; al zvečer, ko se je vsa trudna vsedla v kak kot in spominjevala se prijetnosti preteklih let, takrat ji je žalost objela srce in podoba Ivanova zopet in zopet predstavlja se ji pred oči. Al njega ni bilo.

Čez nekoliko let umerje stara grajšakinja in gospodična Marjeta ostala je sedaj sama v samoti. Otožnost njena je bila neizrekljiva in obup objel jo je sedaj popolnoma s svojimi železnimi kremplji. Gospodinstvo pristudilo se ji je, grad Lipovski, v katerem je bilo pred vse čisto, svetlo in veselo, mili ta grad postal je sedaj kakor puščava. Oknja so bile tû in tam s papirjem zamašene, rajh od zidov je odpadal, podi in stropi postali so perjavi; vse to je tožilo nemarnost gospodinje. Gospodarske poslopja rušile in prepadle so vedno bolj in bolj; ako se je pokazala kje v zidovjih kaka spoka, ni je bilo skrbne roke, da bi jo bila zadelala in branila prepada. Edine lipe stale so še okrog dvorišča kakor popred; zelenele so in cvetele kakor pred leti; in ko je zvečer sedela gospodična Marjeta kakor samičica v tamni sobi in opirala glavo na izsahlo roko, zdelo se ji je, da lipe šumljajo žalostne glasove in kličejo ji v spomin — Ivana. Al ni ga bilo.

Bežalo je leto za letom. Komaj še se je eno skončalo, že je bilo drugo blizo konca, vsako pa je prineslo in navalilo kakor nov neprijatelj uvehli siroti nove britkosti. Lice se ji grbanči in rumeni, lasjé osivé in celo truplo nekako ogrbavi. Oglasile so se tudi različne bolezni in nevolje; trganje v desni nogi jo primora, posluževati se podporne palice; zastran neprestane putke je bila vedno vsa obvezana in v cunje zavita. Tudi oči so ji odpovedale svojo službo in je mogla vselej, kadar je hotla moliti iz bukev ali prebrati kako pismo te ali une sestre, nataktniti očale na nos. Kolikor bolj je zanemarjala svoje gospodarstvo, toliko manj — se vé — je imela dohodkov, in postala je tako vedno bolj trda skopuhinja. Priljubila se ji je sčasoma stara razdrapana in obnošena obleka tako, da je vse že zdavnej zavržene cunje zlekla zopet na dan in šemila se z njimi kakor bi ji bil sam kurent kumoval. Bog pa obvaruj, če se je stolkla kaka stara skledica brez ročka ali kaka kozica z dvema nogama; takrat je rjula in kričala, da jo hočejo ljudje ob vse pripraviti, da bo postala še beračica itd. Pogostoma je celó vzdignila svojo palico nad kakim pôslom.

Tako je živela gospodična Marjeta do leta 1827.

Tega leta pa ji dospe dopis sledeči:

„Minulo je že mnogo let, kar sem se ločil od Vas. Z tužnim srcem odpravil sem se v široki svet, iskaje pogube in smrti, al zdí se mi, da na junaškem polji grabi smrt samo tiste, ki se je bojé in ogibljujejo. Pri tolikih naskokih, pri tolikih bitkah mogel bi že stokrat zgubiti glavo; al vendar nisem poginil in Vam pišem, gospodična Marjeta. Moj Bog! jaz Vas še vedno kličem po starem običaji za gospodično Marjeto, in Vi ste morebiti, že davno gospá,

morebiti se okoli Vas igrajo otroci ali že celó vnučki! Iz vsega tega Vam je jasno, da v moji duši še vedno živi gospodična Marjeta in to sicer še tako, kakor takrat, ko niste hotli uslišati prošnje moje, ko ste s suhim očesom hladnokrvno šteli moje solze. Toda jez sem se postaral in osivel, lice moje je zgrbančeno in telo prenapolnjeno z vojaškimi ranami. Al serce moje ni se spremenilo. Nobena Španjolka, nobena Talijanka, nobena Francozinja in Nemka, ki sem jih vidil na svojem popotvanju, nobena ni bila v stanu, s svojo lepoto zavzeti moje srce tako, kakor ste ga Vi; nobena za mene ni bila tako lepa in mila kakor Vi, draga Marjeta. Toraj, ako ste po Božji sreči še gospodična ali vdova — ne odbijajte saj sedaj od sebe mene čez trideset let od Vas odločenega starelega in bolehnega vojnika, ker me niste hotli vzeti v zakon takrat, ko sem bil še mlad in čvrst. Na odgovor čakal bom dva mesca. Ako ga ne dobim, vedil bom, da moje Marjete ni več med živimi. Potlej pa hočem sv. maše plačati za pokoj njene duše in moliti za izveličanje moje nekdanje Marjete. Kadar pa bo Božja volja, da ranjeno moje telo in raztrupane kosti izročim materi črni zemlji, takrat iskal bom med ljubimi rajnimi mojo Marjeto tam, kjer bomo na vekov veke mladi in srečni.

Ivan.“

Na notranji strani listovega zavitka ponavljal je še prošnjo svojo ter prosil za urn odgovor, na kraji pa je bilo zaznamvano mesto, kamor se ima odgovor poslati.

(Konec prihodnjič.)

Slovanske novice.

* *Lada*. — Gospod Krešič, izdavatelj priljubljenega nam časnika „Naše gore list“ v Zagrebu, na svetlo je dal k novemu letu malo, ali prav priležno knjižico pod imenom „Lada“, to je, slovanska Venera, tedaj kot malen dar za ženski spol. Ne govoreči o jeziku, kar pripuščamo onim, kateri imajo o tem govoriti, moramo knjižico to priporočiti kot krasen primer ali izgled, kako da naj tudi po unanji podobi knjižice gledamo v roke spraviti gospém in gospodičnam našim. Kratke, večidel zanimavajoče povesti izmenjujejo se s pesmicami sém ter tjé prav mičnimi; proti koncu nekaj večja pripoved, in v poslednjem sostavku dano je nekaj iz povestnice. — Cena je knjižici 70 nov. kr. Kdor je predplati „Naše gore list“, dobí jo brezplačno. J. M.

* *Slava mladosti* se zove prekrasna pesem Ivana T., ki jo nahajamo v 5. listu „Glasonošé“ od 15. t. m. Na vse strani marljivi in čistega domoljubja polni gosp. izdajatelj tega časnika oklicuje v dokladi ravno tega lista, da 5 cesarskih cekinov v dar dobí, ki zloži na ono pesem najlepši napev in ga zaduji čas pošlje do poslednjega februarja t. l. vredništvu „Glasonošé“ v Karlovec tako, da napev svoj zaznamova s kako prislovico, pravo svoje ime pa pridene v zapečatenem zamotku. Več o tem glej 5. broj „Glasonošé.“

* *Goriški Oglednik* — *Lo speculatore Goriziano*, ali prav za prav: „Lo speculatore Gor. — Goriški Ogl.“ Postavili smo slovensko ime naprej, ker italijanski razdelk ne spada v naše okrožje. Pod tem dvojnim naslovom je začel v Gorici izhajati nov nepolitičen časnik, ki vsaki teden enkrat v celi pôli izhaja pod vredništvom gospoda Ivana Filli-a in po pošti za pol leta veljá 2 gold. 30 kr. Prvi list v lični unanji podobi prinesel je le večidel spiske v italijanskem jeziku, samo povabilo je tudi slovensko in pa že znana pesem gosp. Cegnar-ja „o posvečenji Prešernovega spominka“. Kakor iz prvega lista vidimo, gosp. Zakrajšek ne bo vredoval slovenskega dela tega časnika, kakor smo lani slišali. Gospod Filli-u želeči dober vspeh njegovega težavnega započetja bomo o tem novem dvojezičnem časniku še le tedaj mogli spregovoriti, ko bo prinesel slovenskih člankov.

* *Časopis lékařů českých pro lékaře, ranhojče a lékárníky.* Tako se zove nov časopis zdravnišk v českem jeziku, ki je v Pragi začel izhajati pod vredništvom dr. J. Podlipskega in dr. Bog. Eiselta in po pošti za pol leta velja 3 gold. 18 kr. — Obsežek 1. lista nam kaže, da ta novi časnik bode postopal pot učenega zdravilstva, ranocelstva in apotekarstva, ne boječ se, da bi slovenski jezik bil nesposoben za visokoučene znanstvene razprave. Bratje naši Čehi so res pravi korenjaki; vse razdelke véd in umetnost objemajo s svojim maternim jezikom in naj protivniki njih še tako lajajo nad njimi, nič jih to ne moti; neprenehoma delajo za svoj narod v jeziku narodovem. Nova priča nam je ta novi časnik, pa tudi nam lep izgled. Al kdaj bo pri nas na Jugoslavenskem nastopila ta dôba? Tada je, mislimo, kadar bojo časniki in knjige kupcov našle dovolj; v to pa nam je pred vsem bolj zedinjenega književnega jezika treba. — Gosp. zdravnikom, ktere ne stane pretežko razumeti česki jezik, živo priporočamo omenjeni časopis.

Zastavica.

Vgani, povej svetnikovo imé dvezložne besede,
Ktero je znano močno, v zimi praznuje se god;
Druzega zloga prestavi črko pa prvo na konec,
Faro dolensko dobiš — blizo je štajarskih mej.

N-v.

Dopisi.

Na Dunaji 15. pros. M. — Franc Šuzelka, ravno tisti, čigar ime v letu 1848 zavolj njegovega prizadevanja, da bi tudi iz slovanskih dežel našega cesarstva poslancev v frankfurtski zbor spravil, po imenovanih deželah ni kaj dobro slovelo, prevdarivši med tem bolje vse okoliščine, izdaja po novem letu zanimiv tedenik „die Reform“. Zopaddata prva snopiča mnogovrstne sestavke, zlasti tudi nekatere tehtno pisane o finančah in banki. Toda mi hočemo malo postati pri teh le treh, namreč: „Novi čas“, „Narodnosti“ in pa „Kje so zavezniki avstrijskega cesarstva“.

„Mi, rod sedanji — dokazuje s prvim — živimo v silno imenitni prestopni dôbi, v dôbi prestopa iz starega v novi čas, v kateri imajo evropske vladarstva samo dvoje na izbor: ali pametno, mirno popravo in preuredbo ali pa silovito viharo prekucijo. Delo preosnove vsega državnega življenja od kraja do kraja težavno je in ne smemo upati, da bi mi že doživeli njegovo srečno dovršbo. „Če je delo to velikansko za vsako državo, pač bo dvakrat, trikrat težavniše za Avstrijo, kateri je treba ne le popraviti mnogo starih napak (stare dedine), ampak tudi najimenitnejšo zadevo raznih narodnosti uspešno rešiti. Z njeno osodo so sklenjene žive težnje treh jakih narodov: Nemcov, Slovanov, Italijanov, in v sredi povrh tega nosi ponosno zavest magjarske in vzbujajočo se nado rumunske narodnosti.“

V primeri k ti velikanski nalogi se skrčijo vse druge vprašanja in prazno delo je hoteti jih rešiti, dokler veliko vprašanje, zadevajoč razne narodnosti, ni končno razrešeno. Če bi na priliko z nebes prišel finančni minister, z nebeško modrostjo, ne bi mogel pomoči.“

„Avstrija — pravi dalje — naj dá enkrat slovó malo-dušni politiki odlašanja in časnega prelaganja, politiki čakajoči stanovitno otetbo in ozdravo od srečnega naključja ali čudeža božjega, in razumevši preimenitnost narodnosti naj se kakor vodnica postavi na čelo narodnim težnjam, naj se izkaže hranivko in branivko narodnosti, in razvivši bandero narodnosti si more zopet v svesti zmage in slave biti. „Ljubezen raznih narodov je neusahljiv vir moči in veljave za Avstrijo, zavist in sovraštvo narodov pa grêbe ji grob.“

„Cesarski manifest, samo petdeset vrstic dolg, ki bi enkrat za vselej storil konec politiki nezaupa in malosrčnosti in želje narodov po lastnem življenju in razvoju za

pravične spoznal in očitno spolnil, ne ustavlja se sploh temu, kar novi čas z nepremagljivo silo zahteva — in vse strani, vse pokrajine širocega cesarstva razlegale bi se od preglasnega veselja, in bogati zakladi bi se odprli in velikanske moči bi se ponudile na službo, — in še bi se s ponosno nado moglo reči: Naprej! mogočna Avstrija!“

Pač res. Sedanjega neprijetnega stanú, v katerem vidimo državo, po velikem je krivo to, da je podoba, kakor če bi ministerstvo ne pretehtalo dostojno ne imenitnosti, ki jo ima narodnost, ne potrebe, v narodnih rečeh mnogo popraviti. Ako bi minister Schmerling bil s tisto resnobo, s katero se je pravilo narodne enakopravnosti v ustavah od leta 1848 in 1849 trdilo in oznanovalo, in s tisto gorečnostjo, s katero je — da se le en primér navede — on sam leta 1849 sestavo juridično-politične terminologije za avstrijske Slované in ustanovitev mnogojezične predstavljavnice državnih postav podpiral in krepko pospeševal, precí o nastopu svoje visoke službe izrekel in razglasil za svojo največo nalogo, pred vsem drugim narodne rane raznih dežel zaceliti, in po ti obljubi nemudoma, kjer bi na to stran treba bilo, preuredil celo mašino državnega upravnstva, — ko nasproti ustava od 26. febr. o enakopravnosti narodov molči in je ministerstvo želje, gledé na toliko resničnih napak, tako očitno v državnem zboru izrečene, nekako satirično odbijalo in od izrek in nasvetov ustavno izbranih zastopnikov ljudstva apeliralo na udeleženo birokracijo (judices in propria causa) — ako bi se bilo, pravim, zgodilo uno in ne to, — kdo ve, ali bi reči danes ne stale drugače, ali bi se bil v raznih deželah zaslišal s tako silo glas vpijoč po tisti na historično podlago postavljeni autonomii, ktere se vlada tako močno boji?

V spisu o „Narodnostih“ morda je Šuzelka pravo zadel rekoč, da bi se Čehom in Magjarom bilo huje godilo, če ne bi pod avstrijskim žezlom bili; kar pa govori od nekega mučeništva, ktero so do leta 1848 pred vsemi drugimi narodi v Avstrii ravno Nemci trpeli, ta je se ve da skozi in skozi bôsa, in dovelj bo, če pokažemo nasledke tega samozvanega mučeništva, po katerih je povsod v Avstrii Nemeč ali Ponemčenec bil gospod, dokler Slovanu kakor takemu iz znanih vzrokov ni ostalo kakor kmetovsko ali drugo teže in niže delo.

Vendar smo našli tudi v tem sestavku zlato zrno resnice v sledečih vrsticah:

„Res zanemarjani doslej so bili južni Slovani po deželah nemški zavezi prišetih in sploh po vsem našem primorju. Ali to zanemarjenje je treba pripisovati največ temu, da ti narodi niso doslej dosti očitnega znamenja dajali od sebe, da so in biti hočejo živi. Ni se tedaj čuditi, da je pri takem molčanji vlada samo na svoje potrebe gledala, ne vprašaje po tem, kako da bi se izobrazili ti narodi, ampak samo po tem, koliko vojakov in davkov utegnejo dati. Toda sedaj so tudi oni zbudili se in kdo bi predrznil tajiti, da te krepke z obilim umom in čvrstim telesom obdarovane narode utegne čakati lepa prihodnost.“

V tretjem sestavku: „Kje ima Avstrija svoje zavez-nike“, izpričavši, da jih nima ne v Rimu, ne v Anglii, Prusii, Rusii, Francii in Italii *), svetuje tako: „S svojimi narodi naj se Avstrija umiri in sprijatelji, in treba ji ne bo nikake druge zaveze. Cesar avstrijski je sam sebi najbolji in najmočnejši zaveznik po kronah, ki mu kinčijo glavo, in po zvestobi in udanosti narodov te krone čislajočih.“ Na koncu še pridaje sledečo opombo: „Po južnih deželah unstran Donave in Save čakajo krepki kristjanski narodi že

*) „Zedinjena Italija — pravi — ne bi se nikdar z dosego Rima in Benečije zadovoljila, marveč bi koj lakomno roko stegnila po Trstu, Istri in Dalmacii“. Res je to! ravno za to tudi jezikovno ne morem zapopasti, kako more komu (kakor se godi) zgolj slovanska politika dopustiti željo, da bi se taka zedinjena mogočna italijanska država kdaj rodila in utrdila.